

» Detaylı Arama

SON DAKİKA
ANA SAYFA
YAZARLAR
SİYASET
EKONOMİ
FINANS
DÜNYA
SPOR
GÜNCEL
YAŞAM
MAGAZİN
ASTROLOJİ
TEKNOLOJİ
HAVA DURUMU
OMBUDSMAN
ÇİZERLER
Bilişim
Eğitim
TV Rehberi

Can DÜNDAR

ADA

Türkeş, Atatürk'ün imzasını hatırlattı

12 yıl önce MHP lideri Türkeş ile Ermenistan Devlet Başkanı Petrosyan'ı Özaratat buluşturdu. Atatürk'ün imzasını bir Ermeni'nin çizdiğini Türkeş'ten öğrenmek, Özaratat'ı şaşkınlığa uğrattı

12 yıl gizlenen görüşme - 1

Türkiye ile Ermenistan arasında diplomatik ilişki kurulması için çaba harcıyor bugün... Taraflar doğrudan ya da dolaylı nabız yokluyor. Ancak süreç çok yavaş işliyor. İki tarafta da cesaret sorunu var. İki taraf da kendi "milliyetçiler"inin tepkisinden çekiniyor. Oysa bu konuda en cesur adım, bundan 12 yıl önce atılmıştı.

Adımı atanlardan biri Türkiye ile ilişkilere sıcak bakan Ermenistan Devlet Başkanı Ter Petrosyan'dı. Diğer ise "milliyetçilerin başbuğu" Alpaslan Türkeş... Türkeş, Ermeni bir arabulucu vasıtasıyla 1993 yılı martında Fransa'da gizlice Petrosyan'la buluştu ve en hassas konuları konuştu. Bu görüşme uzun süre basından ve kamuoyundan gizlendi. İzleyen tarihlerde Türkeş başka Ermeni temsilcileriyle de gizli temaslar kurdu. Devrede yine aynı arabulucu vardı. Geçen hafta Salzburg'da düzenlenen "Türk-Ermeni tarihçileri buluşması"nda tanıştım o arabulucuyla...

12 yıl önceki toplantıda konuşulan konular ve çekilen fotoğraflar kendisine emanet edilmişti. O da bu emaneti yıllarca özenle saklamıştı. Ancak bugün iki tarafın milliyetçilerince gerilen ortamda bu önemli buluşmayı anlatmanın yararlı olacağını anlattım.

Hak verdi.

Tuğrul Türkeş'ten ve Ter Petrosyan cephesinden izin aldı.

Ve bu yazı dizisinde göreceğiniz fotoğraflarla, okuyacağınız anıları Milliyet'e verdi. Bu dizide, hem istenirse taraflar arasında nasıl ortak paydaların yaratılabildiğini hem de 12 yıl önce nasıl büyük bir fırsatın kaçırıldığını okuyacaksınız.

SAMSON ÖZARARAT ANLATIYOR:

'600 yıllık ilişkinin kazası'

1993 başıydı. Ermenistan bağımsızlığını ilan edeli 2 yıl olmuştu. Erivan'a Rus yardımı kesilmiş, ülke kişi ortasında buğdaysız kalmıştı. Amerika'dan gönderilen yardım ulaşına kadar ekme kitiği baş gösterecekti. Samson Özaratat, o dönem Fransa'da, Avrupa'dan Ermenistan'a giden insani yardımları organize eden bir derneğin başkanıydı. Bu krizden bir işbirliği fırsatı yaratmayı düşündü: "Acaba Ermenistan'a gereken buğdayı Türkiye ödünç veremez miydi?"

Bu adım, Erivan'da bir sempati yarattı. Önerisini "en üst düzeyde" Türk yetkililere aktardı: "100 bin ton buğdaya ihtiyaçları var. Siz 200 bin ton yollayın, ilişkilerin önünü açın" dedi.

Türkiye kararsızlandı bir süre... "Milliyetçiler" in ve Azerilerin tepkisinden korktu. Bakü'nün nabzı yoklandı. "Ekme söz konusuysen düşmanlığın lafı olmaz" cevabı geldi.

Bunun üzerine -biraz gecikmeyle- Erivan'a 41 bin ton buğday gönderildi. İşte o dönemde Özaratat, iktidarı tedirgin eden "Milliyetçiler buna ne der?" tepkisini bertaraf etmek niyetiyle bir temas arayışına girişti. Madem ki engel olarak "milliyetçiler" görünüyordu, o halde önce onları ikna etmeliydi. Sorun ancak zıt kutupların birbirine yaklaşmasıyla çözülebilirdi.

Bir kutup, Alpaslan Türkeş'ti.

Önce Türkeş'in özel sekreterleriyle tanıştı:

"Türkeş'le bu konuları konuşmayı arzu ediyorum" dedi. Bunun üzerine onu Paris'te Türkeş'in yakını bir emekli generelle tanıştırdılar. Derdini ona da anlattı. Birkaç gün sonra haber geldi:

"Türkeş sizi bekliyor!"

Sözü Türkeş aldı

1993 Şubat'ında Özaratat Ankara'ya gitti. Sürmeli Otel'ine yerleşti. Öğrencilik yıllarını geçirdiği Ankara'yı dolaştı biraz... Huzursuzdu.

"Ben eski ODTÜ'lüyüm. Sol sempatzanıydım. Türkeş'e karşı kin doluydum. Aklımdan hep eski dönemler geçiyordu. Korkuyordum. Sıkıntından midem bozuldu. Buluşmaya karınımda korkuyla gittim yani..."

Sonra MHP'liler aldı kendisini...

Bir eve götürüldü. Orada çay içtiler. Bir süre sonra oradan kalkıp başka bir eve gittiler.

Bir çay da orada... Yine ev değişikliği...

Oradan gelip Tuğrul Türkeş aldı kendisini...

Nihayet Esat'taki işyerine geldi MHP lideri... Yanında bir milletvekili vardı. Özaratat kendisini tanıttı, niyetini anlattı. Ve sözü Alpaslan Türkeş aldı:

"Konuşmasının başında, Türkiye-Ermeni ilişkilerini geniş bir perspektiften anlattı. 'Türklerin Ermenilerle ilişkisi 1915'te başlamıştır. 600 senelik bir müşterekliğimiz var. Birlikte türküler, yemekler icat ettik. Kız aldık verdik' dedi ve bana sorular sormaya başladı:

'Malazgirt Savaşı'nı Türklerin Ermenilerle birlikte kazandığını biliyor musun?

'İstanbul'un alınmasında Ermenilerin yaptığı kahramanlıklardan haberin var mı?

'Fatih Sultan Mehmet'in Ermeni Patrikhanesini nasıl bir fermanla açtığından haberdar mısın?

'Çanakkale'de Atatürk'ün yanında savaşan Ermeni askerlerin adlarını biliyor musun?

'Atatürk'ün bugün kullandığımız alfabeyi Ermeni dil bilgini Agop Martayan'a hazırlattığını ve sonra ona Dilaçar soyadını verdiğini biliyor muydun?'

'Atatürk'ün imzasını bir Ermeni güzel yazı hocasının çizdiğini duymuş muydun?'

'Parmağımı ısırırım'

Özaratat, üst üste gelen bu sorular karşısında şaşkına dönmüştü.

"Ben Türkiye'de okudum ama bunların hiçbirini duymamıştım" dedi.

Bunun üzerine Türkeş şunları söyledi:

"Tarihe böyle geniş bir perspektiften bakmak lazım. 1915 bu 600 yıllık ilişkinin bir

SONDAKİKA

Yazarlar

Taha AKYOL

Ondokuz Mayıs'tan cevap
SAMSUN Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde ve Diya...

Çetin ALTAN

Rüzgâr
Rüzgârlarla gelip aylar yıldızlar...

Fikret BİLA

İrtemçelik:
Ermeniler soykırım olmadığını biliyor Alman Federal Meclisi, Ermeni tasarısını, Baş...

Yasemin CONGAR

"Ermeni soykırımı" ve ABD
Bir 24 nisan daha geçti; ABD Başkanı, bu yıl ...

Can DÜNDAR

Türkeş, Atatürk'ün imzasını hatırlattı
Türkiye ile Ermenistan arasında diplomatik il...

Semih İZİD

"Suçusuz olan ilk taşı atsin!"
Polonyalıları tarihe "dostumuz" olarak geçmiş...

Meliha OKUR

BNP Paribas'ın Türkiye yolculuğu
Son banka evliliklerinde ilginç bir durum var...

Faik ÖZTRAK

29 Mayıs'a doğru Türk ekonomisi
Fransa'da AB Anayasası'nın halkoyuna sunulaca...

Hasan PULUR

Yeni Ceza Yasası'nın dili...
"DÜNYANIN en diri, en üretken, en akıllı dil..."

Ece TEMELKURAN

Bu süt fabrikası ilk somut hede!
Kars'ta okumaya çalışan, piri piri, çalıska...

Yaman TÖRÜNER

kazasıdır. Olaylarda yabancı devletlerin çok dahli vardır. Buradaki insanları kullanmak istemişlerdir. Bizimkilerin de kabahatleri var, ama şimdi yapılması gereken bu kazayı telafi edip eski dostluğu devam ettirmektir." Özararat, ilk defa Türkiye'den birisinden böyle bir yaklaşım işitiyordu. Üstelik konuşan, "milliyetçilerin başbuğu" olarak bilinen adamdı. Şaşırılmıştı. Parmağını ısıırıyordu. Türkeş "Ne yapıyorsunuz?" diye sordu. "Duyduklarım doğru mu, rüya mı görüyorsunuz diye parmağımı ısıırıyorum" dedi Özararat... Bunun üzerine Türkeş, Özararat'ı yanına çağırdı, yanaklarından öptü, "Çok dobra insanmışsın" dedi.

'Anlıtsam, inanmazlar'

Konuşma bitince Özararat, "Sayın Türkeş" dedi, "...Ben yetkisiz bir insanım. Bu dinlediklerimi anlatsam kimse inanmaz. Ama Ermenistan'dakilerin bilmesinde yarar var. Bu söylediklerinizi Ermenistan Cumhurbaşkanı'na da söyleyebilir misiniz?" "Tabii söylerim" diye yanıtladı Türkeş... Özararat, "Petrosyan, martta Paris'e gelecek. Kendisiyle görüşeyim, belki orada buluşabilirsiniz" diyerek ayrıldı. Hemen telefon başına koştu. Önerisini Petrosyan'a ilettili. Erivan, teklifi incelemeye aldı. Tereddütleydiler. MHP'nin geçmişi ürkütücüydü. Üstelik partinin oyu yüzde 10'un altındaydı. O yüzden bu görüşmenin etkili olup olmayacağından emin değildiler. Özararat, "MHP'yi ikna etmek önemli" diye ısrar etti. Aynı sıralarda Türkeş de hem devleti hem de Azerbaycan yetkililerini gelişmelerden haberdar ediyordu. Böyle bir diyaloeun, sürmekte olan Azeri-Ermeni savaşına da çözüm getirebileceği umuduyla herkes destek verdi. Üstelik ortada bir de karşılıklı esirler sorunu vardı. Nihayet Erivan'dan da görüşme kararı çıkmasıyla Paris buluşması kesinlik kazandı.

Paris'te bir otelde

Türkeş 12 Mart'ta geldi Paris'e... Kendisini Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin'in talimatıyla de Gaulle Havaalanı'nda Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Tanışuğ Bleda ile birlikte Samson Özararat karşıladı. Büyükelçinin arabasıyla Ermenistan Devlet Başkanı Ter Petrosyan'ın kaldığı Crillon Otele geldiler. Samson Özararat, Türkeş'in arabasının kapısını açarken heyecan içindeydi. 1915'ten beri ilk kez Türkiye Cumhuriyeti, Ermenistan'la hem de en üst düzeyde görüşecekti. Ve bu görüşme, onun girişimi sayesinde başarılmıştı.

TÜRKEŞ GÖRÜŞMEYE GELİYOR

12 Mart 1993... Paris'te Concorde Meydanı... Crillon Oteli'nin önü... MHP lideri Alpaslan Türkeş, Paris'teki Türk büyükelçisinin arabasından iniyor. Kapısını tutan Özararat gülümsüyor. Birazdan Ermenistan Devlet Başkanı Ter Petrosyan'la buluşacaklar ve bu, bir ilk olacak.

Özararat kimdir?

1951 Konya doğumlu. Konya 19 Mayıs İlkokulu'ndan mezun oldu. Merasimlerde mehter takımı davulcusu idi. Ortaokulu İstanbul'da Saint Joseph'te, liseyi Ankara Fen Lisesi'nde okudu. Fen Lisesi'nde öğrenci birliği başkanıydı. 1970'lerin başında ODTÜ'de Endüstri Mühendisliği'nde idi. 12 Mart döneminde yurtlardaki eylemlere katılıp stadyuma kapatılan öğrenciler arasındaydı. Yargılandı, beraat etti. 1974'te mezun olduktan sonra Türkiye Elektrik Kurumu'nda mühendis olarak çalışmaya başladı. Aynı dönemde yine ODTÜ'de iş idaresi dalında master yaptı. Ardından İstanbul'da Sabancı Holding'de (KORDSA) proje mühendisi olarak çalıştı. Askerliğini 1979-80 yıllarında Deniz Harp Okulu Ön Eylem Araştırması bölümünde öğretim üyesi olarak tamamladı. 1980'de bir Fransız'la evlendi, Fransız vatandaşı oldu ve Nice'e yerleşti. İki çocuk sahibi oldu. 25 yıldır Fransa'da. Halen Ermenistan'a Avrupa'dan yapılan yardımları koordine eden "SOS-ARMENIE" adlı bir yardım kuruluşunun başkanı. Hem Fransız, hem Ermenistan pasaportu taşıyor. Ermenistan Devlet Başkanı Ter Petrosyan'a danışmanlık yaptı. Hem Ankara'da hem Erivan'da devletin üst düzey yetkilileriyle görüşebilmesiyle tanınıyor.

YARIN: Sınıra anıt projesi

can.dundar@e-kolay.net

[Yazarın eski yazılarına ulaşmak için tıklayınız](#)

GERİ DÖN

ARKADAŞINA YOLLA

YAZDIR

SAYFA BAŞI

© 2005 Milliyet

Mortgage nasıl fonlanıyor?
Mortgage (Gayrimenkul Kredisi) fonları nerede...

Osman ULAGAY

Türkiye'nin geleceği için okulsuz kız kalmamın
Gazetemiz Milliyet'in yurt çapında farklı bir...

Güngör URAS

'Futbol' 'sınırlanamaz güç' haline geldi
Milliyet'in günlük spor gazetesi "Taktik"te, ...